

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETESI ÁRA: Félévre — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4 sz.

Néhány komoly szó a járásőrmesterekhez és járásőrmesterjelöltekhez.

Irtá: Virág László csendőrszázados.

Alig néhány éve csak annak, hogy az intéző köröknek gondoskodása úgy a közbiztonsági szolgálat, mint a csendőr altiszti kar érdekében rendszeresítette a járásőrmesteri állásokat azon célból, hogy miután az új bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvény-cikk értelmében ennek életbeléptetésétől fogva csendőrtisztek nyomozó cselekményeket nem teljesíthetnek, — a nagyobb fontosságú s bonyolultabb közbiztonsági zavarok esetében szélesebb mederben és nagyobb körültekintéssel foganatosítandó nyomozások lebonyolítása akadályokba ne ütközhessek, illetve, hogy az idézett törvény hallgatóságos intézkedése által származott ür betöltések és a közbiztonsági szolgálat kezelése, irányítása az ezen szolgálatban bő tapasztalatokkal bíró, szakképzett csendőr altisztekre ruháztassék.

Ha figyelembe vesszük azt, hogy a csendőr járásőrmesterek teendőit és hatáskörét szabályzó Cs-18. utasítás mily magasfokú képzettséget és képességet kíván az ezen állásra kizemelt, vagy már kinevezett altisztektől, azonnal homlokterbe lép azon kérdés, hogy a járásőrmesteri kar jelenlegi kiegészítési rendszere megfelelő-e és meddig; a fokozatos előléptetési rendszer a mai formájában megmaradhat-e, kiválóan alkalmas, iskolázott, ambíciós altiszteknek soron kívüli előléptetése, — hogy a vezető szerephez több lüktető erő vitessék be — nem volna-e behozandó illetve bizonyos megszorítások, iskolai képesítéshez (qualificatio) való kötés nem szükséges-e?

Bár ezen kérdések, — ismervé a fontos hivatást, melyet járásőrmestereinknek betölteni kell, — igen is előtérben állanak, még sem lehet állítani azt, mintha a jelenleg divó kiegészítési rendszer az eredményeket illetőleg sikertelen volna, vagy a kitízott ezélt nem szolgálhatná, mert az általános műveltségnek, szakképzettségnek megszerzése az elemi tanulmányok u. m. helyesírás, fogalmazás, számolás, legalább egy nyelvnek nyelvtani ismeretei, földrajz, hazai történelem, s főleg a valláserkösi tanok közepes ismeretei alapján bárkinek is sikerülhet, és ezek szilárd alapot képezhetnek arra, hogy kellő akaraterő s az önképzésre való kitartó törekvés mellett, közepes szellemi képességi egyén is elérje azon szellemi- és szakképzettséget, melyet ezen fontos állás megkövetel.

Bár, végeredményben véve azon javadalmazást, melyre járásőrmestereinknek ezen állásra való kinevezésük által igényük van, — biztosra vehető, hogy bizonyos kisebb qualificatioval bíró egyének szép számban törekedtek volna ezen állások elnyerésére, mert az állami és törvényhatósági szolgálatban is csak több évi sikeres működés biztosítja, hogy ily képesítésű egyének évi 1440 korona javadalmazást elérhessenek, a mely idők multával 1800 koronáig emelkedhetik, — mégis az intéző körök, bízva érdemes altiszti karunkban, s honorálva azon érdemeiket, melyeket régebbi altiszteink a csendőrségi testületnek országsszerte közkedvelté, életképessé tételé által elvitáztatlanul szereztek, de egyúttal czélozva azt is, hogy ezen régebbi altisztek anyagi helyzete úgy a tényleges szolgálatban, mint nyugdíjazásuk esetén is javíttassék, a fennebb érintett elvek szem előtt tartásával a járásőrmesteri rendfokozatba első sorban és kivétel nélkül a csendőrségi szolgálatban igen számos évét óta sikeresen működő, érdemes altiszteket neveztek ki.

A számítás az volt, hogy a szervezés első, tehát bizonyosan átmeneti folyamatában a kinevezettek, ha nem is mindnyájan, de a legnagyobb részben, szakképzettségük, megbízhatóságuk és önálló gondolkodásuk révén följé fognak tudni emelkedni azon szűkebb legénységi körnek, mely fölött a vezetés szerepet úgy szolgálati, mint szolgálaton kívüli, tehát társadalmi tekintetben is gyakorolni hivatottak.

Ámde, — s ezen fejtegetésnek czélja az, hogy a jelentkező félszégekre a figyelem felhívassék — mint mindenben, úgy ebben is, a kezdet nehézségein alig túlesve, tapasztalni lehet, hogy ezen új intézménynek igen sok fattyúhajtása van, s így gondos nyesegetésre, folytonos ápolásra szorul, mert ennek hiányában — mint a gondozatlan növény — elsatnyul, fejlődésében visszamarad.

Járásőrmestereinket, midőn rövid hat havi próbaszolgálatra bocsáttattak, hatáskörüik kiszélesítése, a járásparancsnoksággal való megbízatás váratlanul érte, de ki is volt zárva, hogy erre huzamosabb idő óta előkészülhetek volna, s mikor posíciójukba elhelyezkedtek, őket első sorban nem a szorosan vett hivatásuk gondja foglalta el, hanem e helyett a jobb jövőbe vetett túlzott reménykedések elkábították annyira, hogy a legtöbb közülök azonnal többnek képzelte magát, mint a mi, egy kisebb rész pedig megmaradt a szűkebb

körü őrsparancsnoki állás maga egyszerűségében, köznapiságában, a minek legelső következménye az lett, hogy a helyes középutat alig egynehány volt képes felismerni, azon elindulni és biztosan haladni.

Erre következett az, hogy a tisztí előjárók ébersége következtében csak azok érvényesülhettek, kik a nagyzás és képződés teréről leszoríthatók és a helyes utra terelhetők avagy a szülátköröség, köznapiság nyűge alól folytonos oktatás és ellenőrzés segélyével felszabadíthatók voltak.

Többen pedig, a kik ezen befolyásra nem hajlottak, mint a nekik szánt állásra alkalmatlanok, mint hajótöröttek, a kezdet kezdetén hátramaradtak, illetve leszorultak.

Mindez azonban, a mint a tapasztalat bizonyítja, nem zárhatta ki azt, hogy kevésbé rátermett altisztek — a kik akár szellemi, akár physikai képességeik hiányai miatt később gyengének bizonyultak — az ezen rendfokozatba való kinevezést el ne ériék, de ezek maguk is kellett és kell, hogy érezzék, hogy állásuktelmeikkel csak folytonos küzdelemmel tudnak megbirkózni, s nem ritka eset, hogy a csüggedés is erőt vesz rajtuk, a mi a szolgálatra feltétlenül káros és az előjáróknak is felelt sok gondot okoz.

Az altiszti kar által bizonyára nem ismert okok miatt megtörtént az, hogy az első időben teljesített próbaszolgálat után a járásörmesterek nem a remélt számban lettek kinevezve teljes illetékkal, avagy csak őrmesteri illetékre is, sőt több fiatal csendőrmester huzamosabb időig kellett és kell is, hogy várjon a próbaszolgálat teljesítése után járásörmesterré való kinevezésére.

A fölöslegzett, de természetes gondolkodás mellett meg nem okolható reménykedés többieket csalódásba kergetett; különösen azokat, kik nem látták be azt, hogy mily nagy igazságtalanság lett volna az egyes kerületi parancsnokságok különböző altiszti állománya és az ezek között létező előléptetési viszonyoknak figyelembe vétele és egyenlősítése nélkül egyik parancsnokságnál a két éves csendőrmestert járásörmesterré kinevezni, másutt pedig három, sőt öt éves csendőrmestereket járásparancsnoki helyek hiányában önhibájukon kívül mellőzni. Másrészt meg megfeledeztek arról, hogy az intéző köröknek az államháztartás mérlegével is számolni kellett és kell is, és hogy a testület iránti gondoskodás egy pillanatig sem szünetel, s nem is szünetelhet, mint azt számtalan jelből látni és következtetni lehet, annál is inkább, mert mikor anyagilag az egyes tagokon segíteni nem lehetett, a segítség elszármazása és hatása mindig jelentkezett azokban az intézkedésekben, melyek a terhes csendőrségi szolgálat szellemi és physikai fáradalmain törekedtek könnyíteni.

Korán feledésbe ment, hogy csak 6—8 évvel ezelőtt alig 2—3 őrmesteri hely volt rendszeresítve egy-egy szárny állományában, mikor 15—18—20 éves érdemes

szolgálat jutalma lehetett csak az, hogy valamely altiszt az őrmesteri illetékeket megkapta, pedig éppen ezen altisztek voltak ám igazi uttörői annak, hogy a csendőrség az egész ország területén fogékony talajra talált, s mindenki által elősmert érdemeket vívhatott ki magának.

Természetes, hogy a tulzott és hiu reménykedések nyomán fakadt csalódás meghozta a maga gyümölcsét, az elégedetlenséget.

Sok helyütt az előre betáblázott magasabb illeték helyett az anyagi gondokat is, mert a legtöbb próbaszolgálatra bocsátott altiszt, annak sikere és kinevezése reményében a járásörmesteri ruházat megrendelésével magát költségekbe verte, s nem ismerve a határt, mely a ruhaátalálási mérvéhez lett volna szabadandó, sokan a szükségességnél nagyobb mennyiségben rendeltek meg ruházatukat oly összeg erejéig, mely az ő kicsiny erszényüket vagy teljesen kimerítette, vagy pedig képtelenné tette őket arra, hogy anyagi gond nélkül magukat és családjukat fentarthassák.

Ehhez járult az, hogy megbízhatlan czégek karmai közé jutva, folytonos szorongatásnak voltak kitéve a miatt, hogy könnyelműen hittek a jövőben, bár alkalmuk volt raktári kelméket ármenterítés mellett igénybevenni és szerényen, de akként berendezkedni, a mint állásuk azt megkövetelte, s kikerülhető lett volna az anyagi gond, mely vállukat részben vagy egészben még most is nyomja.

Több altisztet elvakított a tisztetek való utánzása viszketeig is, s nem ritkán tapasztalhatni azt is, hogy sok ily altisztet felesleges nagyzási hóbortja — melyet mint férj és családapa korlátozni nem tud vagy meg sem kísérel — magával ragadja és belesodorja az adóságok lélekölő utvesztőjébe.

Okatlan büszkeség, elbizakodottság, nem ritkán megnyilvánuló gőg sodort egyeseket abba a helyzetbe, hogy lehetetlen és tarthatatlan bánásmódjuk által alárendeltjeik vonalmát és ragaszkodását — melyek nélkül ösztönködtet biztosítani lehetetlen — elvesztették, a polgári társadalom előtt pedig bizalmatlanság és lenézés lett osztályrészük, pedig ezeknél inkább csak a szolgálatban való durvaság és önkénykedés teheti sikertelenné működésüket.

Beteljesedett rajtuk a szentírásnak az a mondása, hogy «a ki magát felmagasztalja, megaztattatik».

Igen sokan félreértették a vezetők körök intencióját és a részükre szabályainkban biztosított könnyítéseket — igen valószínűen azért, mert nem tudták hivatásuk célját felfogni — s az addigi sikeres tevékenységüket a kényelmeskedés és a semmittevés váltotta fel, mintha az lett volna a cél, hogy semmittevésért tekintélyesebb állással és jobb javadalmazással jutalmaztassanak.

Akárhány ily altiszt elfeledte, hogy ő egyuttal őrsparancsnok is, s lelkiismeretével összeegyeztetni tudta azt, hogy egy fiatal tapasztalatlan altisztre bízta min-

den felügyelet és befolyás nélkül anyaörsét, s midőn e miatt a tisztí elöljárók a megkövetelt módon közbeléptek, ott volt az újabb családás, melynek következmenyeit viselnie kellett.

Bizony szomorú dolog, de tapasztalat igazolja, hogy sok járás székhelyen lévő örs gyengébb minden tekintetben az alárendelt külsőnél, a mi alkalmas arra, hogy a járásparancsnok külső működését is elhomályosítsa és az elöljárók szigorubb intézkedéseit hívja ki.

Felügyeletet gyakorolni valami fölött, vagy valamit kritizálni mindig könnyebb, mint ugyanazt helyesen megtenni, és a kritika — ha bármily alapos és komoly is — hamarabb kész, mint a megbírált munka.

Ez csak a mellett szól, hogy az amugy is szűk mérvre szorított irodai tevékenység nem képezhet sem okot, sem mentséget arra, hogy a járásörmester irodai teendői leple alatt a részére megszabott gyakorlati szolgálat, vagy a tisztí elöljáróknak az egyéb irányu tevékenység fölött gyakorolt jogos és igazságos kritikája alól magát kivonhassa.

Az utasítások a járásparancsnok részére a gyakorlati szolgálatban oly tág teret biztosítanak, hogy kellő ambitio mellett tehetőségét, legyen az kisebb foku, közepes, vagy kiváló, minden körülmények között érvényesítheti.

Nem kell feledni, hogy a külszolgálatban töltendő idő részben azért szállíttatott le a járásörmesterekénél, hogy az irodai foglalkozás, örszémlel megértása, egyes fontosabb esetekben való kiszállások teljesítésében korlátozva ne legyenek, részben pedig azért, hogy a járás területén való folytonos mozgás — szolgálaton kívüli érintkezések, az örszémlelkhez való előkészületek — áttekintés és megfigyelésre elég idejük legyen, s ne legyenek rabjai az anyaörsnek, mint a szorosan vett örsparancsnok.

Ezen cél szülte meg rövid pár év alatt azt, hogy helyettesük ugyszólván kivétel nélkül vizsgázott altiszt, a ki — ha őt mindenirányu ténykedésében kellően vezet és fegyelmezi — valósággal a jobb keze, s fele gondot a válláról le is veszi.

De igen sok járásparancsnok az ily czimen történt könnyítést olybá tekintette, mintha a szolgálati órák reducálása azt célozta volna, hogy ő az édes semmittevésnek átengedve magát, várja a hónapok, évek alkonyát, s majdan gyakorlati eredmény nélkül magasabb nyugdíjat érheszen el.

Mikor ezen félszeg gondolkodásból a hibások felrázattak és a jótalanul megszakított munkásság terére szorítottak, újból családás éket őket, mert már-már hihetetlennek tartották, hogy nekik még valaha a szó szoros értelmében véve dolgozni is kell.

Ezzel kapcsolatos és gyakran megnyilvánuló hiba az is, hogy az egymással szomszédos területen működő járásparancsnokok egymás területére, eredményeire és személyére is féltékenykednek, irigykednek, s területeiket egymástól elválasztani, elzárni igyekeznek, s ez

által gyakran öntudatlanul a szolgálatnak és eredményes működésüknek, így önmaguknak is mérhetetlen károkat okoznak.

(Folyt. köv.)

A pénzhamisításról.

Irtá: Némethy Ferencz csendőrszázados.

A hamis pénz készítése és terjesztése ezelőtt hazánkban is elég gyakori volt, de ma már ritkábban fordulnak elő ily esetek, mert az állam mindent elkövet, hogy az érc- és papírpénz utánzását megnehezítse. Tény, hogy a pénzhamisítás mai napság igen nehéz mesterség, de azért akadnak vállalkozó szellemű egyének és ha a hamisítványaik nem is valami sikerültek, a szakember által könnyen felismerhetők, a laikus, a kevésbé művelt vagy tapasztalatlan közönséget mégis sokszor rásejdi velük.

A pénzhamisításokat vizsgálva, azoknak két főfaját találjuk, a szerint, a mint a hamisítás kicsinyben vagy nagyban üzetik.

A meglehetősen gyakori kisüzem kevésbé veszélyes és rendszerint ércpénzeknek értéktelen fémekből való öntésére szorítkozik.

A pénzverde szerinti eljárás: a nyomás és préselés útján való előállítás, annak bonyolult és drága volta miatt ezeknél kevésbé fordul elő. A hamis ércpénzt készítő rendesen ügyetlenek; a felhasználandó fémek vagy mint afféle kisebb kézművesek a műhelyükben, vagy egyszerű tűzhelyen olvasztják a legegyszerűbb segédeszközökkel, leginkább minden technikai ismeret nélkül. A hamisítványok is ennek megfelelően tökéletlenek.

Az öntés útján előállított ércpénzhamisítványokat vizsgálva, a következő szembetűnő tulajdonságokat tapasztaljuk: Az öntésnél a pénzdarab karimáján, ott, a hol a forma két része találkozik, egy kiálló szegélyvarrat képződik; továbbá egy kis fémcsap azon a helyen, hol a folyékony fém a formába öntetett, a melyet a hamisított azután levág vagy lefürészél. Ezen eljárás következtében a hamisítványon hiányzik az él (szegély) felírás vagy recézés, az egyes betűk, rajzok nem bírnak élesen kidomborodó körvonallakkal, mint a vert pénznél, hanem elmosódottak és letompítottak; végre a felület durva és érdes, rendesen öntési hiányosságokkal borítva. Vert daraboknál ezen hibák esznek ugyan, de valamely különlegességükkel ezek is rendszerint eltérnek a valóditól.

A színben is nagy különbségek fordulnak elő, mi különösen a valódival való összehasonlításnál tűnik fel. A hamisítványok fénye is eltűt; ezek rendszerint homályosak, vagy ha fényesíttetnek, ez feltűnően csillog, eltérőleg a valóditól, hol az alap fénylik, míg a kidomborított kép vagy felírás homályosabb; feltűnő gyakran a tompa csengés, ha kőlapra dobjuk, továbbá a méreteknél különbsége; tekintve, hogy a hamisítványok előállításához többnyire ón, ólom, vörösréz,

harangöntvény használtatik, ilyeneknél, ha kezünkön dörszöljük, sajátos szagot érzünk, míg az arany és ezüst mindig szagtalan. Az ércpénz hamis voltát tapintattal is meg lehet állapítani; minden öntött pénz durva tapintatu, az ón vagy ónkeverék zsiros, a higanyszennyezett pedig síkamlós.

A pénzhamisítások ezen fajtája, mint említők, rendszerint kisebb mérvben üzeik; másként áll azonban a dolog a nagyban való gyártásnál, mi leginkább a papírpénzhamisításnál fordul elő. Míg a kicsinyben való hamisításokat kevésbé veszélyesnek és károsnak tartjuk, mert a gyártást és a forgalomba hozatalt rendszerint egy ugyanazon egyén végezvén, annak kinyomozása sem okoz különös gondot és fáradságot, addig egészen más viszonyokkal és körülményekkel találkozunk a nagyban való pénzhamisításnál.

A nagyban való hamisításnál a legkormófontabb elővigyázat alkalmaztatik a felfedezés lehetetlenné tételére; a legtöbb esetben egész csoport szövetkezik, az egyik az előállítás, míg az elterjesztéssel az ügynők és alügynökök egész raja foglalkozik. A pénzhamisítók gyártmányukat sohasem adják ki azon a helyen, a hol az készült, épűgy a kibocsátást sem eszközlik azon egyének, kik annak készítésében részt vettek, miután a működésnek illetén összpontossága nagyon megkönyvitén a felderítést; azért szükséges, hogy a hamisítványok mielőtt a forgalomnak átadatnának, lehetőleg sok közvetítő kézen menjenek át, úgy hogy ha valamely hamisítvány felfedeztetik, annak eredete után való kutatás lehetőleg megnehezíttessék.

A hamisítások ezen második főfajtája: a nagyban való gyártás, főleg a bankjegyekre terjed ki. Az eltéréseket vizsgálva, ez a papír minőségében, a rajz, az írás és a színben mutatkozik. A valódi bankjegyek papírosa kenderből készül, míg a hamisítványokhoz használt többnyire rongyból, farostból, stb. A nagyságának méretei is rendszerint eltérők, mert míg a valódi bankjegyek méretei a milliméter tört részeig teljesen egyenlők, addig a hamisítvány a kémiai szerek összehúzó hatása következtében többnyire kisebb. Az úgynevezett vízjegy hiánya is feltűnik, mi előtő akkor is, ha olajnyomattal dolgoznak, mert a valódi bankjegyen az csak a világosság ellen tartva vehető észre, a hamisítványon pedig a feketett helyzetben is előtűnik; ha pedig más uton lesz előállítva, akkor a különbség az, hogy a valódi bankjegyen a vízjegy világosabb az alapnál, míg a hamisítványnál ez megfordítva áll. A valódi bankjegyen az egyes betűk és számok alakja, nagysága és méretei teljesen egyöntetűek, míg a litográfiai vagy szabadjézi utánzatok ezekben mindig többé-kevésbé eltérést mutatnak, nemcsak az eredetitől, de egymás között is.

A szín az eredeti bankjegyeknél mindig erőteljesen élénk, az utánzatoknál, különösen a fényképezetteknél némileg elmosódott és homályos. A „Guillochirozás”, vagyis az alaprajznak szimmetrikusan egymásba folyó

körvonalai vagy helytelenül utánoztatnak, vagy teljesen hiányoznak.

A hamisítvány egyszerű módon ismerhető fel a stereoskop segítségével; abban a valódi példány teljesen egybevágó, egyöntetű képet mutat, míg a hamisítvány a valódit nem fedi.

Az előrebocsátottakban nagyjában körvonaloztuk a pénzhamisítások válfajait, a hamisítványok felismerhetőségének leggyakoribb eseteit, mi kevésbé tartozik ugyan működési körünkbe, de mégis a nyomozás, a kiderítés érdekében ismeretük elkerülhetetlen, s most igyekezni fogunk a kutatás, a nyomozásra nézve utmutatást adni.

Hamis pénz előfordulása esetében lehetőleg megállapítandó mindenek előtt, hogy hol lett hamis pénz kiadva; némelykor csak egy, máskor egyidejűleg több helyen található fel. Nagyon előnyös e tekintetben a külföldön, különösen Németországban behozott rendelkezés, hogy a nagy rendőrségi központokban lajstromok vezetnek az előforduló hamisítványok pontos leírásával, a kiadási helyek megnevezésével; ugyanazon a már tetten ért pénzhamisítók is a szokásos visszaesésre való tekintettel a legpontosabban tartatnak nyilván; így a hamburgi rendőrség 326 pénzhamisítót vezet előjegyzésben. Hamisítványok előtalálásakor ezen központokhoz azonnal kimerítő jelentés tétetik, honnét az adott adatok alapján az előjegyzések egybevetésével igen hasznos utbaigazítás nyerhető.

Ha a hamisítványok csak szűk körben vannak elterjedve, akkor ez arra enged következtetni, hogy azokat ott készítik, a hol kiadják. Szorgos utánjárás, a körülmények alapos egybevetése annál is gyorsabb sikerre vezet ily esetekben, mert a tettesek is ott kéznél vannak, tekintve hogy a kicsinyben dolgozó pénzhamisító a hamisítványokat röviden az előállítás után forgalomba bocsátja.

A nagy mennyiségben előforduló hamisítványok kiderítése sokkal fáradságosabb, hosszadalmasabb eljárást igényel. A gyártás eszközei rendszeren távol világvárosokban van; a terjesztésről pedig egész szövetkezet gondoskodik. A míg ugyanis maga az előállítás serényen dolgozik műhelyében, a legnagyobb szorgalommal és buzgósággal gyártva a hamisítványokat, addig szövetkezett czinkostársai messze földre utaznak, hogy ott, bevásárlásoknál, számlák kiegyenlítésénél vagy mulatózásoknál adjanak túl a hamisítványokon. Ezen folytonos ide-oda utazás a nyomozást rendkívül megnehezíti, a kiderítést majdnem lehetetlenné teszi. Szerencsére más módokat is áll rendelkezésre. A pénzhamisítónak is ki kell papír-, érc-, készülékek és kellékek szükségletét egészíteni; teljesen megfelelő és alkalmat csak kevés gyár tart készletben s miután ezek az áru kiszolgáltatásában igen elővigyázók és óvatossak, az innét nyert felvilágosítások sokszor nagyon előnyösen használhatók fel.

A nyomozás főcélja a tettes kiderítése; ennek ki-

puhatolása körül figyelembe veendő azon körülmény, hogy a pénzhamisításnak is meg vannak a saját specialitái, kik ezen foglalkozáshoz hívek maradnak, mert ennek is, mint a vadászásnak, ellenállhatlan vonzereje van, úgy hogy a ki már egyszer sikerrel gyakorolta ezen mesterséget, abba újból meg újból visszaesik s rendesen mint pénzhamisító fejezi be a börtönben életét. Léteznek családok, hol fiúról-fiúra száll ezen traditio és több nemzedék bűnhődik érte. Ha tehát valahol hamisítványok fordulnak elő, első sorban ki-puhatolandó, nincse-e a környéken már büntetett pénzhamisító; gondosan megfigyelendők ennek viszonyai, nincse-e sanjaru helyzetben, van-e rendes foglalkozása és keresete, nem-e költekezik, kivel érintkezik?

A hamisítványok minőségéből is lehet a tettesre következtetni; azért azok arra nézve vizsgálándók meg, vajlon technikailag pontos kivittel bírnak-e vagy csak otromba, kontár készítmények. Öntvényekre nézve réz-öntők, fazekasok, vályogvetők, stb., bankjegyekre nézve fényképezők, litografusok, rézmetszők figyelendők meg.

A követendő eljárás közelebbi megvilágítására alábbiak szolgáljanak:

Csehszág kaadeni kerületében hamisítványok fordultak elő, melyek előállítása litografusra engedett következtetni. A nyomozó rendőrközegnek tudomására jutott, hogy egy Kaaden melletti birtokos fiúre litografus; beállított ehhez mint írószer- és festékgyűnyök és felajánlá áruait. Beszéd közben észrevette, hogy a gyanusított ujjain piros festék nyomai vannak. Azon ürügy alatt, hogy czege részére irni valója van, a szomszéd szobába való belépésre kért engedélyt, hol gyors áttekinthetlenné meggyőződött, hogy helyes nyomon jár. Elbucuszván, hamarosan visszatért csendőrfedezettel s egy teljesen berendezett pénzhamisító műhelyt fedezett fel.

Megfigyelendő továbbá, nem érkeztek-e a legutóbbi időben a környékre sajátos gépek és géprészek, nemes vagy nem nemes fémlapok, ki rendelt vagy vett ilyen-félel. Ha bankjegyhamisítványok fordulnak elő, lehetőleg megállapítandó, mely gyárban készült a felhasználó papíros, és innét vagy a gyár bizományosaitól megtudandó, ki részére lett oly papíros szállítva.

A gyanus viselkedés is számításba veendő; ha pénzhamisítványok fordulnak elő, a környeztet, a szomszédok hamar gyanakszanak és jelentést tesznek. Így Quedlinburgban egy szolga jelenté, hogy ura a fürdőszobába zárkozik, ott titokzatos munkát végez, mihez sok vizet használ fel, melyet színesen önt ki és az ujjai is rendszeren festekesek. — Bécsben jelentették, hogy a báziur gyakorta egész napon át bezárkozik s ottani titokzatos műveleteiben még a feleségének sem szabad őt zavarni. Mindkét esetben a megejtett nyomozás pénzhamisítók felfedezésére vezetett.

Ha csak kevés a hamisítvány és az is kisebb értékű pénznemekben fordul elő, feltételezhető, hogy a szükség indította az illetőt a pénzhamisításra. Ez esetben a

tettes az alacsonyabb néposztály körében keresendő. A nagyobb értékű pénznemek előállítására költséges gépek és egyéb kellékek és magasabb fokú intelligencia szükségeltetik, ilyen esetben tehát nem a szükség, hanem a telhetetlen kapzsiság, a pénzvágy vagy az élvezhajzás az indító ok, a minék megfelelőleg a tettes a középosztály vagy még ennél is magasabb körökben lenne feltalálható.

Ezen fent jelzett kutatások alapján a legtöbb esetben a gyanu több egyénre fog irányulni, kik arra okot részint előleltükkel, magatartásukkal vagy összeköttetésekkel szolgáltatnak. Nem volna azonban czélszerű, valamennyi ellen nyíltan fellépni, mert könnyen megtörténhetnék, hogy éppen a bűnösök lennének ezzel figyelmessé téve, megmenekülének, és ártatlanok zaklattatnának ok nélkül; csak akkor kell az elfogást fogantatítani, ha előzetes alapos megfigyelés után eszathatalan bizonyítékok állnak rendelkezésre, de ezzel is lehetőleg addig kell várni, míg a hamis pénz gyártási műhelye is fel nem fedeztetik, a végből, hogy a gyanusítottra ne csak a hamis pénz terjesztése, de annak előállítása is reabizonyítható legyen.

Czélszerű az esetleges terjesztőkkel szemben is várokozni, őket megfigyelni, vajlon nem-e hoznak még több hamisítványt is forgalomba, ki segédkezik nekik ebben, főleg azonban azt megállapítani, kitől kapnak hamisítványokat, hogy maga a hamisító és műhelye kideríthető legyen.

A jártasabb, gyakorlottabb hamispénzt forgalomba hozók rendszeren kettesével működnek; az egyiknél van az egész hamis pénz, melyből egyenként ad társának felváltásra; gyakran hármasában is dolgoznak, a midőn egyikük a felvigyázó szerepét játsza. A megfigyeléshez is azért kettő szükségeltetik, hogy a mig az egyik köze a gyanusított után, ki az esetleges hamisítványokat beváltja, az üzletbe megy, a másik a távozót követi. A beváltásnál a gyanusítottat rögtön elfogni nem czélszerű, mert csak a kezdő viszi az egész készletet magával.

A hamis pénz elterjesztésére a legkülönbözőbb módokat alkalmazzák; nemcsak bevásárlásoknál, számlák kiegyenlítésénél, mulatságoknál adják azt ki, hanem sokféle más módon is. Így néhány év előtt a svédországi Gothenburg város egyik legelőkelőbb, külföldi összeköttetéssel bíró nagykereskedő czege egy ismerős londoni banktól azon értesítést kapta, hogy a bank egyik alkalmazottja 12,000 font sterlinggel (közel egy-egyed millió korona) megszökött s alapos gyanu van reá, hogy Gothenburgba hajozott; egyuttal a szökevény legpontosabb személyleírását közlik azon kérréssel, hogy a fiatalember nyomozását ne eszököltenék a hatóság-gal, hanem csak saját hatáskörben végeznék, miután az illető a bank főnökével közeli rokonságban áll, a feltűnés okozását mellőzni kívánják s csak a lopott pénz visszaszerzésére szorítkozzanak. Ha ez sikerül, kéri a kereskedő czeget, az illetőnek 5000 svéd koronát

kifizetni aranyban, hogy avval a legközelebbi hajón Keletindióba menjen, haza többé ne is kerüljön és ez iránt is szíves támogatást kérnek.

A svéd kereskedőház főnöke, tekintettel a bankkal való összeköttetésére, minden előkészületet megtett a megkeresés értelmében; néhány nap múltán ő maga a börzén egy fiatalembert vett észre, kire a leírás teljesen illett. Hozzá megy, megszólítja, tapasztalja, hogy angol az illető, szóba ereszkedik vele, meghívja magához s együtt távoznak. A fiatalember egyre nagyobb zavart színlel s még nem is érnek a kereskedő házába, már be is vallja bűnét. A lakásban a főnök lábaihoz borul, kegyelemért könyörög, kész azonnal az egész lopott összeget kiadni s tényleg egy, a londoni bankár kézvonását viselő tárczából kiveszi a bankjegyeket.

A svéd kereskedő szemrehányásokat tesz a fiatalembernek, lelkiismeretére hivatkozik, javulásra inti, s végre a rendelkezésnek megfelelően kifizet neki 5000 aranyat, hogy avval a legközelebbi hajón Indiába vitorlázzon. A londoni bankház azonnal értesítetik a történetekről, honnét azonban azon értesítés jön, hogy a dologról mit sem tudnak, végre kiderül a hamis bankjegyekkel való család.

A bizonyítási, illetve a tettes megállapításánál követendő eljárásban a hamis pénz gyártásával gyanúsított egyénnek nemcsak ruházata kutatódná át, hanem lakása, műhelye vagy a helyiség is, a hol dolgozni és foglalatosskodni szokott. Gyakran fordul ugyan elő, hogy a pénzhamisítók a hamis pénz kiadása előtt minden gyanús tárgyat megsemmisítenek, a gépeket szétdarabolják, a farészeket elégetik, a lemezeket és köveket összetörik; mindezek dacára szorgos kutatásnál mégis egy s más található, mi a család figyelmét kikerülte, a mi azért elegendő gyanukörülményt képezhet.

A kutatás tárgya a használt minta, a szerszámok és az anyag.

A hamisító minta nélkül nem dolgozhat; bankjegyekhez legalább egy valódira van szüksége, ércpénzhez meg lehetőleg egészen új, élesen körvonalozott darabra.

Az esetlegesen előtalált valódi bankjegy megvizsgálendő, vajjon ennek sorszáma fordul-e a hamisítványon elő, továbbá nem észlelhető-e az ehhez használt festéknek nyoma az eredetin. A talált valódi ércpénzdarabok pedig megvizsgálandók, teljesen épek-e vagy esetleges kisebb elváltozások, illetve jelentéktlenebb hibák nem-e látszanak, a mik a forma készítésénél állhattak elő, továbbá nem észlelhető-e rajtuk az öntés nyoma, gipsz és agyagmaradék, különösen a betűk, a rajz mélyedéseiben.

A szerszámok és segédeszközökre nézve kutatódnak, vajon találatok-e sajtológép vagy gépalkatrészek, verdegéru, fémjelző, belyegző, álló; — öntött pénzekenél forrasztókanál, fújtató, gipsz, agyag; — hamis papírpénznél fényképezőgép, üveglemezek, vegyszerek, litografiai lapok és prések, önlemezek, vésőtűk, nagy-

tők, simítókeszülék és számjelzők. Előtalált lemezek és lapok, ha rajtuk semmi sem észlelhető is, szakértővel megvizsgálándók, mert például litografiai kőlapokon, ha le is lettek mosva vagy csiszolva, a rajtuk volt rajzok, bizonyos szerekkel ismét előtűntethetők, épugy mint a fényképi lemezeken is, dacára annak hogy lemosattak vagy levakartattak. (Vége köv.)

TOLVAJ-FURFANG.

A lakó.

Egy katonatiszt özevgye, hogy szerény nyugdíját pótolja, elhatározta, hogy egyik szobáját kiadja alberletbe. Ki is tette csakhamar a lakáshirdető cédulát a kapura és aggódva várta az eredményt. Napokon át senki sem jelentkezett. Végre a hetedik napon egy elegánsan öltözött, előkelő megjelenésű fiatal ember lépett be hozzá és valami jó hangzású néven bemutatja magát, a kiadandó szoba után tudakozódott. Az asszony a legnagyobb előzékenységgel és szeretetreméltósággal kalauzolta vendégét, kinek a szoba annyira megtetszett, hogy azonnal ki is vette, azon kijelentéssel, hogy egy óra múlva be is költözködik. A fiatalember eltávozott, s egy óra elteltével tényleg visszatért és bosszankodva vette tudomásul, hogy állítólag már elküldött podgyásza még most sem érkezett meg. Erre az asszonyt felkérte, hogy reggelijét vigye be a szobájába és azon kéréssel, hogy ha egy úr keresni fogja, küldje be hozzá, visszavonult szobájába. Csakhamar jelentkezett is egy úri ember, a ki az új lakó után tudakozódott. Az asszony bebocsátotta a lakó szobájába, hol a két úr vagy egy negyed-óraig időzött együttesen. Most hirtelen kinyílt az ajtó és az új lakó ezen szavakkal: «Bocsánat egy pillanatra», gyors léptekkel a szobán áthaladva az előszobába ment, mintha onnan valamit behozni akarna. Majdnem egy félóra telt el és az új lakó nem mutatkozott. Ekkor az asszony bement a lakó szobájába, hol a második úr, még most is nyugodalmasan ült egy karosszékekben. Az idegen az asszonyt megpillantva, illedelmesen felállott és egy előkelő ékszerüzlet megbízottjaként mutatta be magát.

Előadta egyben, hogy a lakó rendelte ide, azzal, hogy néhány értéktárgyat akar vásárolni. Át is adott neki néhány értékesebb órát és láncot és a lakó azzal távozott a mellékszobába, hogy azokat ágyban fekvő beteg nejének megmutatja.

Minthogy a lakó még mindig nem jelentkezett, az asszony és az ékszerész az előszobába mentek, de ott persze csak hűlt helyét találták. Az elegáns fiatal úr a 2000 korona értékű ékszerrel eltűnt a láthatárról és csak hosszabb nyomozás után sikerült nyomára akadni és elfogni.

A közben a zálogháza tett ékszerekre kapott összeg persze már régen eluszott.

Mikróbás üvegektől megvilágított szobor.

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

Világító mikrobák.

Sokáig nem tudták elfogadható magyarázatát adni annak, hogy a tenger némely helyein olykor-olykor csodálatos módon fénylik, mintha csak milliónyi lámpa ragyogna hullámai fölött, most azonban már a tudomány kétségtelenül kiderítette, hogy ezt a rejtélyes világosságot apró tengeri állatkák, főképp pedig a parányi mikrobák okozzák, melyek olyanféle fényt lövelnek testükből, csak-hogy sokkal erősebbet, mint a mi szent János-bogaraink.

Ezekkel a világító mikrobákkal különösen behatóan Dubois Rafael francia természettudós foglalkozik, a ki egyszersmint arra nézve is kísérleteket tett, hogy nem lehetne-e ezen mikrobák fényét világításra felhasználni?

Azt ugyan, legalább eddig, nem sikerült neki elérni, hogy a mikrobák fénye a gyakorlati életben is használható legyen s versenyre kelhessen a petroleummal, gázzal, villamossággal, hanem kísérleteinek eredménye mégis meglepő s nem kis mértékben felkeltette az érdeklődést.

Szerkesztett többek közt egy lámpát, mely tisztán a mikrobák világításával oly erős fényt áraszt, hogy mellette a betűk is könnyen olvashatók; a mint az egyik képünkről látható, hol a mikrolámpa alá éppen Dubois egyik munkája van téve, melyben ide vonatkozó kutatásait tárgyalja. A könyv czimlapjának betűi, valamint a tudós tintatartója és író tolla is jól láthatók.

A lámpa különben egy lapos üvegedényből áll, mely egy fémállványra van erősítve, oldalt, valamint felülről pedig csővel van ellátva, mindkét cső vattával van elzárva, de úgy, hogy azért a levegő mégis közlekedhessenek rajtuk át. Ha azt akarják, hogy a lámpa világítson, akkor az oldal-csőre egy edényt erősítenek, mely mikrobákkal telt olyan tápanyaggal van megtöltve, a melyen e parányi teremtmények megélhetnek. Most egy kaucuk-

körte segítségével levegőt szorítanak a mikroba-telepre, mire az elkezd fényleni.

Az így összeállított lámpa egy hétig is használható a nélkül, hogy a tápanyagot meg kellene újítani.

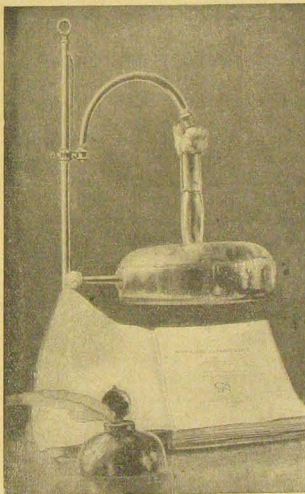
Kellő tápanyaggal egyszerű üvegbe zárt mikrobák is erős fényt fejlesztenek, mint ez másik képünkön látható, hol néhány ily üveg egy középük tett szobrot a teljesen sötét szobában szépen megvilágít.

A legnagyobb ágyú.

Szakadatlanul folyik a munka az arsenálokban, hogy minél hatalmasabb erejű ágyúkat állíthassanak elő. Különösen pedig a partvédő és hadihajókra való ágyúk hordképességét igyekeznek mindenkép fokozni, a mi különben azért is szükségesnek mutatkozik, mert a hajó-pánczélok is folytonosan vastagítják, erősítik.

Eleinte az ágyúknál a cső bőségét — a kalibert — igyekeztek növelni, hogy mentől nagyobb golyókat szórhasanak a páncél áttörésére, mikor azonban már a 40 centiméter csőbőség átmérőt elérték, oly vasos lett az ágyú, hogy ez irányban tovább haladni a kezelés nehézsége miatt célszerűtlennek mutatkozott. Máskép próbáltak tehát a dolgon segíteni, úgy, hogy a lőpor erejét használják ki az eddignél jobban. Ezt pedig a cső meghosszabbításával lehet elérni.

A csőveket nyújtották tehát s míg eleinte ezek hossza

Mikroba lámpa egy könyv fölött.

csak körülbelül huszonötször akkora volt, mint a kaliber, lassanként felvitték a hosszúságot a kaliber ötvenszeresére, sőt hetvenötszörösére. Az oroszok és francziák pedig több rész egymásra csavarásával már olyan csöveket állítottak elő, a melyeknek hossza kilenczvenszeresét teszi a kalibernek.

Természetesen a többi hatalmak sem maradtak el s így keletkezett aztán egymásután a hatalmasnál hatalmasabb ágyú, a melyeknek önként érthetőleg súlyuk is roppant nagy. Még ezelőtt vagy húsz évvel szinte csodaszámba ment az a tengeri ágyú, a mely 12 méter hosszúságú és 600 métermázsa súlyu volt s még a legutóbbi időben is a legnagyobb volt az a Krupp-féle gyárban előállított cső, mely 40 centiméteres átmérőjű csőbősség mellett 14 méter hosszú és 1125 métermázsa nehézségű.

Most aztán ezt is meghaladta az az óriás ágyú, a melylyel nem régiben tettek lövökísérletet a new-yorki kikötő egyik erődjében. Ez a partvédő ágyú golyóit 30 kilométer távolságra szórja, csőve 16 méter hosszú, súlya 1300 métermázsa és csőbőssége olyan nagy, hogy rajta egy jól megtermett ember kényelmesen keresztül bújhat, a mint hogy az ágyú tisztításakor meg is teszik. Különbözn fogalmat nyújthat e roppant löveg nagyságáról, ha egy pillantást vetünk a közlött képre s a parton heverő csövet összehasonlítjuk a körülötte álló emberek nagyságával. Az óriási ágyú kezeléséhez húsz tüzérre van szükség. Egy-egy lövése négyezer koronánál többbe kerül; mikor az első lövési próbát tartották vele, nem a teljes töltést használták s mégis 550 font, a második lövésnél pedig 640 font füstnélküli lőpor kellett bele.

Az ára is természetesen megfelelő nagy ennek az ágyúnak, ugyanis teljes felszerelésével együtt két és fél millió koronánál többbe került.

HIREK.

A tövisi őrs múlt évi tevékenysége. Az őrs 283 bűnesetben végzett a múlt évben nyomozást, még pedig 282 esetben teljes eredménnyel. A nyomozások folyamán elfogott 38 és feljelentett 339 egyént. Iktató száma volt 700 és a felhasznált orjárat lapok száma 390. A kimutatott szép eredmény annál dicsőetesebb, mivel a rendszeresített 5 főnyi létszámból öt hónapon át két fő hiányzott, egy fő pedig állandóan vasutügyeleti szolgálatot teljesített. A létszám kiegészítésére két gyalogos volt az őrsre vezényelve.

A temesremetei őrs múlt évi tevékenysége. Az őrs összesen 88 bűnesetben ejtette meg a nyomozást és ebből 76 esetet teljesen kiderített. A nyomozások folyamán 63 egyént elfogott és 99-et feljelentett. Ezenkívül kihágásokért 195 egyént jelentett fel az illetékes hatóságoknak. Az őrsnek 731 iktató száma volt és 285 orjárat lapot használt fel. A rendszeresített létszám öt fő, melyből egy fő állandóan hiányzott.

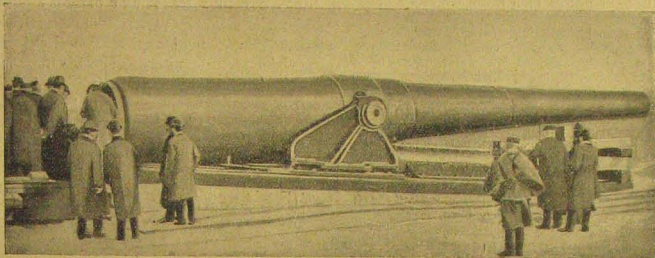
Régi bűnesetek kiderítése. A Hevesmegyéhez tartozó Átány községben Csontos János 1901 november 29-én saját kutyában halva találtatott. Ugyancsak fenti községben 1902 ápril 13-án Csontos Sámuel három forgópisztoly lövéstől leterítve, szintén halva találtatott. — A hivatalos vizsgálat mindkét esetben öngyilkosságot állapított meg. Ezen ügyekben most Szoboczi József gyöngyösi járásörmester kiderítette, hogy a hivatalos vizsgálat tévedésen alapult, a mennyiben mindkét esetben gyilkosság történt és Csontos Jánost saját neje, Csontos Sámuel pedig saját unokája gyilkolta meg. A tettesek elfogattak s a bíróságnak átadattak.

Megtámadott csendőr. Balogh Károly csendőrt folyó évi január 26-án, szolgálaton kívül, este tíz óra tájban történt hazamenetele közben Tiszapolgáron, a lak-tanyától 150—200 lépésnyi távolságban négy-öt, botokkal fölleggyverkezett egyén megtámadta. Balogh csendőr támadói ellen kardot rántott és azok közül Juhász József tiszapolgári lakost, fején és balkezén súlyosan megsebesítette.

Tűz. A mezőtelegi sodronypálya állomásán január 23-án egy olajjal telített vasuti kazán a sinekhez fagyván, annak felolvasztására a munkafelügyelő a kazán mellé tüzet rakatott, mitől az olaj, ettől pedig az állomás meggyulladt és teljesen leégett. A kár 250,000 kor., emberben kar nem esett. A munkafelügyelő a gondatlansága folytán keletkezett tüzvész okozásáért feljelentetett.

Gyilkosság. Február 3-án reggel hat órakor a békésmegyei Gádoros és Nagyszénás közötti utvonalon, egy 30—35 évesnek látszó ismeretlen férfi hullája találtatott. Az ismeretlen valószínűleg bűntény áldozata, mert a nyakán hátul egy lösebb van. A gádorosi őrs legénysége a tettes utáni nyomozást bevezette és azt erélylyel folytatja.

A kriminálanthropologia kézikönyve. Angiella Kajetan nápolyi egyetemi tanár elmegyógyintézeti főorvos így című művét dr. Tóth László olaszból lefordította. A nagyérdemű munka a következő tíz fejezetből áll. A degeneratív jelek és a degeneráció. Morfológiai jelek. Életműködési jelenségek a büntetteknl. A büntettek szociológiája vagyis szerzett vonásai. A büntettek hulláján észlelhető jellemvonások. Az öröklöttesség, vérmérséklet és a büntettségesség faktora. A női büntettek speciális jellemvonásai. A politikai büntettek és politikai büntettek. A kollektív büntettek és a bünszövetség. A kiskorú büntettek. Tóth László kiválóan érdemes munkát végzett, mikor a kriminálanthropologia egyik rendszeres olasz művét magyarba áttűltette. Ez az első magyar nyelven megjelent könyv, mely ezen fontos tárgyat rendszeresen ismerteti. A művet Az Igazság könyvtára adta ki (Szerk. dr. Pataj Sándor zombori ügyvéd; Budapest, Kunossy, Szilágyi és Társa budapesti cég bizománya. Ára 1 kor. 60 fill.)

Óriási ágyú a newyorki kikötő erődjében.

KÜLÖNFÉLÉK

Lefényképezett lopás. Adorf osztrák faluban érdekes módon jutottak egy tolvaj nyomára. Schuster kereskedőnek a pénze egy idő óta egyre tűnődezett íróasztalának bezárt fiókjából, a nélkül, hogy a tolvajt meglephette volna, míg végre a kereskedőnek elmeső ölete támadt. Az asztal felemelhető tetejét villamos uton összekötötte a néhány méternyire álló fényképező-készülékkel, a napokban Schuster észrevette, hogy a készülék működésben volt; a lemezt rögtön előhívta, s a sikerült kép az ő tizenhat éves inását mutatta, a mint éppen az asztalfedőt emeli fel, hogy a pénzt megdézsmálhassa. E biztos nyom alapján a fiatal tolvajt letartóztatták.

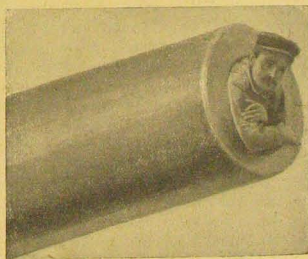
Forró égővi állapotok. Nem lesz érdektelen most, a mikor az öreg Európa minden tájáról csak annak hírért vesszük, hogy a hőmérséklet még mindig alászáll és a hideg olyan, a minőre évtizedek óta alig emlékeznek, olyan vidékekről is hallani, a hol a természet pazar bőkezűséggel megadja mindazt, a mi után mi epedve sóvárgunk. Ott nincs szénhiány, ott nem ismerik a hibás mértéket! Új-Zeelandról szólunk, a hol a frissen bugygyanó forró források ellátják az embert minden szükségessel. Ott legfőljebb csak a disznót hizlalják, de már főző és fűtő anyagról, meleg vizről nem kell a háziasszonynak gondoskodnia. Legfőljebb arra kell ügyelnie, hogy a fölbugygyanó forrás ne forrassa le a kezét, a mikor dolgozik. Az egyik forrás mentén az asszonyok állnak és mosnak, a másik partján a meleg főtt ételt készítik az Isten szabad ege alatt. A forrás egyik partján a férfi kifogja a halat, a másik parton az asszony el is készíti. Ennél ideálisabb állapotot csak a mesék országában képzelhetünk.

Érdekes reklám. A nagy amerikai áruházak, a melyekben az ibolyacsokortól a koporsóig minden kapható, az idén egy eddig még nem igen alkalmazott reklám óriási közönséget vonz. Az áruházak tulajdonosai ugyanis nagy műtárlatokat rendeznek, a melyekben a legkiválóbb művészberek festményeit és szobraikat állítják ki. A híres newyorki Wanamaker-áruházban a nap különböző szakáiban fényes templomi hangversenyeket rendeznek, a melyeken a leghíresebb amerikai művészek vesznek részt. Az áruházakat most éjjel is nyitva tartják és még messze vidékekről is elmennek New-Yorkba, hogy ezekben az áruházakban vásároljanak.

A divat és az egészség. A newyorki előkelő női szabó üzletek tulajdonosai a napokban igen fontos

tanácskozásra gyűltek össze, hogy megállapítsák a közelgő télre az előkelő divatot. Tanácskozásukat a legnagyobb titokban, zárt ajtók mögött tartották meg, nehogy valami előre kiszivárognon a divatkonferenciáról s valaki megelőzze őket. Most azonban vége a nagy tanácskozásoknak, a feltéve őrzött titok már nyilvánosságra került E szerint a newyorki szabónők csak a karsu, magas termetű nőkre voltak tekintettel, mert a divatot csak nekik állapították meg. Most, természetesen minden newyorki hölgy szeretne karsu lenni, a mit úgy érhetnek el, ha követik a szabók tanácsait, kik szerint a karsúság titka abban áll, hogy nem szabad másképp feküdni csak oldalt, s nagyon rossz szokás az, hogy a kis vánkost a nők a fejük alá teszik, mert a vér szabad keringését akadályozza s hátrányára van a hátgerincz teljes pihenésének. A kis vánkost mellőzni kell, vagy ha már valaki nagyon hozzászokott, az arcát tegye rá. Egyáltalában a jobboldalon kell feküdni, mert a baloldalon való alvás szívműködési zavarokat okoz. Ime tehát, az amerikai szabók valóságos orvosi utmutatást is adnak, a melynek mindeusztalra van haszna a test előnyös fejlődésére.

Az arabok származása. A tudósok még máig sem tudták teljes határozottsággal megállapítani, hogy mióta ismerik Európában az arab származást? Mindaddig azt hitték, hogy a legrégebb európai kézirat, a melyen arab számok találhatók, az, a melyet néhány esztendővel ezelőtt találtak meg egy németországi levéltárban. Sir James Picton azonban kimutatta, hogy Londonban már egy 1325-ben készült olasznyelvű

Egy tűzér a newyorki óriási ágyú csövében.

számla is található, a melyen arab számok láthatók. Most azután egyszerre több kézíratra is akadnak, a melyek mind régibb keletiek és a melyeken szintén láthatók arab számok. Ilyen kézirat a cambridgei egyetemi könyvtárban felfedezett és még 1276-ban kelt csillagászati értekezés; ilyen az a Vatikánban talált elefánsontóra írt kézirat is, a mely arab számokkal jelzi az 1247. esztendőét. Az eddig talált legrégebbi ilyen kézirat pedig az a regensburgi krónika, a melyet a müncheni állami könyvtárban fedeztek fel és a mely 1167—1174 közé keletkezhetett.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

Olcsó időjelző. A kertésznek, gazdának nagyon óhajtható, hogy tudja, vajjon mikor várhat esőt? Jó hasznát veheti tehát olyan készüléknek, mely ezt meglehetősen biztossággal megmutatja. Ezen eszközt következőkép állítunk elő. Egy szeget verünk a falba, erre kis zsineget akasztunk, melynek végére egy könnyű tollat erősítünk. A hova a toll vége ér a falon, oda szénrel vékony vonást húzunk. Ha esőre készül fordulni az időjárás, a toll a vonást elhagyva, lejjebb fog érni annál, midőn ellenben az időjárás kitisztul, a toll vége vissza fog előbbi helyére térni.

A lópatya törékenysége. Ez a baj abból szokott előállni, hogy nincs elegendő nedvessége, mert a nedvesség adja meg a patának a kellő szívósságot. Ha a patákat állandóan nedvesen tartanók, mégis hibát követnénk el, mert nemcsak hogy meg nem lágyulnának, hanem a szaru rothadását is előidéznek. Hogyha pedig a nedvesség megszűnne, abban az esetben a pata annál inkább kiszáradna és még törékenyebb lenne, mint volt. Ennélfogva tapasztalás szerint úgy kell eljárni, hogy a megmosott patát zsírral kenjük be és ezt gyakran ismételjük. Az így kezelt pata megtartja nedvességét és rövid idő múlva elveszti törékenységet is.

A méh- és darázscsipés ellen. A méhtől megcsipett helyre egy csepp olajat teszünk, de nem dörzsöljük be. Minél gyorsabban alkalmazzuk az olajat, annál gyorsabban hat. Rendesen egy perc alatt mulik el a fájdalom. A méheseknek tehát mindig kellene a méhesben egy kis üveg olajat tartani, hogy a bekövetkező szúrás esetén kéznél legyen.

A kukacokz irtása. Virágcserepekből a kukacot következőleg távolíthatjuk el: Egy rothadó almát helyezzünk a cserépben foglalt földre a virág mellé. Már rövid idő múlva az almán látjuk a kukacokat; ezeket szépen lerázzuk és ismét visszahelyezzük az almát előbbi helyére. Már rövid idő múlva újból az almán látjuk a kukacokat; ekkor ezeket szépen lerázzuk és ismét visszahelyezzük. A cserépföldben levő valamennyi kukacz keresztfő fog bujni az almához s így könnyen kipusztítható. Ha sonkát akarunk a férgektől megtisztítani, először is igekezzünk a dongó legyeket távol tartani. A sonkát stb. legkönnyebben megövjük a dongólegytől finomra tört borssal. Ha azonban már fejlődtek ki kukacok, ezeket úgy távolítjuk el, hogy a sonkát stb. éjjelre tiszta vízbe akasztjuk, a bebatoló viz kiűzi a kukacokat barlangjaikból s másnap reggel az edény alján temérdek kukacot találunk. Az így kezelt sonkát legelőszzerűbb aztán száraz szecskával jól befödni.

Hogy nevelik a francziák a csirkét? Most a csirkekelés ideje előtt, bizonyára nem lesz érdektelen, ha megismerjük a francziák csirke-nevelési eljárását is; egy s más tekintetben tanulhatunk abból. A franczia tenyésztő legnagyobb figyelmét arra fordítja, hogy csirkéje valamiként meg ne hűljön. He kikel a csirke, a franczia tenyésztő nem ad neki két napig semmit sem enni. A harmadik naptól kezdve csak lefőlőzött tejfel gyurt árpátészta-val eteti. Vagyis készít a kenyértészta-nál valamivel lágyabb, árpalízst, lefőlőzött tej, kevés összemorzolt vöröshagymával összegyurt tészta-t, melyet felken azután etető tuskóra. E tuskónak az az előnye van, hogy a csirkéknek a csőrükig ér, így bele nem mászhatnak a rákét tészta-ba, végül, hogy köröskörül ehetnek róla, így egyszerre többen férnek hozzá. Ezt a táplálékot kapják a csirkék azután mindvégig. Néha-néha egy kevés tehéntúró-t adnak még a kis állatoknak. Rendkívül érdekes, hogy mily kiméletesen bánnak a francziák az itatással. A kis csirkék csakis életük ötödik napjában kapnak az említett takarmány mellett először vizet. Ekkor is igen keveset és inkább állott vizet, mint frisset.

Szerkesztői üzenetek.

A szolgálatnál kapcsolatos kérdésekre a szerkesztőség nem válaszol.

Örs. Az oltári szentség «a vallás szertartásaihoz tartozó tárgy». «Kegyes czélra rendelt tárgy», oly ingert dolog, mely arra szolgál, hogy az egyház kebelében fennálló intézmények javára fordítsanak, pl. a perselyek tartalma, a templom javára ajándékozott érték tárgyak. «Jótékony czélra rendelt tárgy», az előbbi-től csak abban különbözik, hogy ez nem valamely egyházi intézmény, hanem a tágabb értelemben vett jótékonyaság czéljaira szolgál; pl. a sebesültek részére gyűjtött s ideiglenesen a templomban elhelyezett kötszerek.

Öreg csendőr. A detektiv-testülethez olyanok vétetnek fel, a kik megfelelő értelmiség mellett, a bűnügyi nyomozás terén kiképzés és a hivatalos nyelven kívül, legalább még egy nyelvet beszélnek. Jelentkezni személyesen kell. Fizetésük 1400—1800 kor. és 600 kor. lakbér.

Szállás. 1. Lehet. 2. Állami alkalmazottak. Külön tantályomaf nem hallgatnak, hanem csupán gyakorlati kiképezést nyerne. 3. Helyi ismeretek nélkül alig számíthat felvételre. A kérvényt a m. kir. állami rendőrség főkapitányának kell címezni és szolgálati úton mellékletek nélkül benyújtani.

Lapunk 4. számában közölt képtalány helyes megfejtése:

«A dicsőség útja romokon vezet át.»

Helyesen megfejtették: Groesli Gyula pr. csendőr, cz. örsvezető Gödöllő; Nagy J. örmester és neje, Botos J. és Kovács S. csendőrök Oroz; Panajott Rezső és Emmy Budapest; Varga Sándor csendőr Zenta-Felsőhegy; Balla Lipót csendőr Krassnok-vajda; Kelemen Miklós örs., Kovács Ferenc cz. örs. Magyar-igen; Kovács örsvezetőné Ruskulica; Sáfáran P. örm. és András S. csendőr Najdás; Szabó I. csendőr Győr; Martonosi A, csendőr Ófutam,

*

A kisorsolt jutalmat Groesli Gyula cz. örsvezetőnek Gödöllőre elküldöttük.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Legfelsőbb elhatározás.

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1907. évi jan. hó 19-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a IV. sz. csendőrkörület állományába tartozó:

Nemes Károly járásőrmester a bolgár katonai ezüst érdemkereszettel,

Bartos János és

Cselovszky János őrsvezetők, továbbá

Sülle Imre csendőr ez. őrsvezető a bolgár katonai ezüst érmet,

Simon György és

Tóth András csendőr ez. őrsvezetők a bolgár katonai koronás bronzérmet, végül

Berger Sámuel csendőr ez. őrsvezető a bolgár katonai bronzérmet, elfogadhatják és viselhetessék.

Okiratilag megdicsértettek:

a m. kir. honvédelmi miniszter ur részéről:

Németh Dávid és August Sándor járásőrmesterek, a közbiztonsági szolgálat terén 21 éven felüli kötelességű, buzgó és eredményes szolgálataikért.

A VI. sz. csendőrkörületi parancsnokság részéről:

Bernschütz József járásőrmester, Hipp Antal ez. őrmester, Németh György III. őrsvezető és Pintér Sándor ez. őrsvezető, nagyobb számú jelentkezők gyűjtése által a létszám kiegészítése körül tanúsított odaadó és eredményes tevékenységükért.

Varga István I. és Németh Albert járásőrmesterek, Nagy Gábor őrsvezető és Takács Jenő csendőr, Németh János és neje szül. Mészöri Anna bóröndi lakosok sérelmére, utóbbinak halálával végződött testi sértéssel párosult rablás tettesének nyolcz napig tartó ügyes, fáradságot nem ismerő nyomozással történt kiderítéseért.

Nyilvánosan megdicsértettek:

Varga István I., August Sándor, Németh Gábor II. és Horváth Ferencz I. járásőrmesterek, Szabó János I. és Joachimsthal Károly őrmesterek, végül Schranicz Pál csendőr ez. őrmester, a VI. sz. csendőrkörületi parancsnokság által, jelentkezők gyűjtésével a létszám kiegészítése körül tanúsított odaadó és eredményes tevékenységükért;

Szabó József és Illyés János járásőrmesterek a VII. sz. csendőrkörületi parancsnokság által, a II. Rákóczi Ferencz és bujdosó társai hamvainak hazaszállítása és a magyar haza földjébe történt eltemetése alkalmával lefolyt országos ünnepélyen a rend fenntartása körül kifejtett odaadó tevékenységükért.

Előléptettek:

a m. kir. honvédelmi miniszter úrnak január 15-én kelt 720/16. sz. rendelete folytán, február hó 1-vel:

Csiki József és Apáthi Domonkos I., Gábori Benjámin II., Szigeti József, Dávid Ferencz I., Friedrich Vilmos VII., Juhász Mihály, Mayer Mihály, Csomafai László I., Tallós Sándor II., Pesti Ferencz III., Dehreczeni József VIII. sz. csendőrkörületbeli címzetes őrmester járásőrmester jelöltek; továbbá Tulics Kálmán I., Nagy Lajos II. VII., Moldvai Mihály I. és végül Miklós Ferencz VII. sz. csendőrkörületbeli címzetes őrmester, törzsőrmester jelöltek, valóságos őrmesterekké.

A körületi parancsnokságok által, január 26-ával:

Ujlaki Miklós, Szász Imre, Varga József I., Zsigmond András, Szenté János, Pongrácz János, Zatureczki Lajos, Németh Fabián, Ferenczi Péter, Kis Domokos, Palucsek Bertalan, Szabó Antal, Kiss János, Sándor Gábor, Kopacz Dénes, Péter Lőrincz, Törzsök Mihály, Solyom Ignác, Jánosi Ferencz, Kibédi Sándor, Glariski Ferencz és Gegy Elek I. sz. csendőrkörületbeli őrsvezetők, címzetes őrmesterekké;

Szabó József VI., Abrugán János, Soós János, Lajos Károly, Ferencz Mátyás, Kalapos Pál és Gazdagán László I. sz. csendőrkörületbeli címzetes őrsvezetők, valóságos őrsvezetők.

Az öt évi tényleges szolgálat betöltése után:

Marosi Illés, Balázs József, Tordai Gyula, Király Mihály, Nagy Ferencz, Kiss Imre, Kolintus Miklós, Kós György, Román Miklós, Gál Péter, Tamasószki János, Timár József, Németh Bálint, Péczeli János, Putaki István, Soós Miklós, Cserb Bertalan, Donka László, Kosztin József, Fülöp József, Egi Ignác, Szilágyi József, Tuzsnay János, Lőrinczi Imre és Balási Lajos IV. sz. csendőrkörületbeli csendőrök, csendőr címzetes őrsvezetők.

Járorvezetői jelvényenyl elláttattak:

Józsa József, Hubert János, Csiszér Károly, Váradi István, Bakó Balázs, Sebesi Gergely, Kohut János, Pernyész András, Kéthelyi Imre, Fülöp Albert, Barabás Dénes, Dezső Bálint, Wacker Antal, Szunyogh László, Nyágy Péter, Matheisz János, Márton Vince, Szommer Rezső, Gáspár István, Ungvári Ferencz, György Mihály, König Károly, Bálint Ferencz, Simon József II., Andrejka Mihály, Bába Imre, Oláh György, Bajcsi József, Sági János, Nygyesi Gyula, Pálhegyi Albert, Sankó József, Dobai Ferencz, Sós János, Megyesi Sándor, Vámos István, Bancsi Ferencz, Papp Mihály, Karsi János, Kusztor Ferencz, Racskó György, Szigeti Lajos, Vancsik János, Görög Mihály, Bagó Imre, Domján Péter, Bartha Albert, Hegyesi Imre, Jandó István, Salamon Vince, Deik Mihály, Boggyó Sándor, Kapás Mátyás, Papp János II., Teleki József, Cloós János, Eke István, Kovács Ferencz, Szelgán János, Kása Gergely és Luka János II. sz. csendőrkörületbeli csendőrök.

Nyugdíjazás.

A m. kir. honvédelmi miniszter úr rendelete folytán megezett felülvizsgálat alapján, Szabó István, I., Bogdán József, II. és Nagy András I., III. sz. csendőrkörületbeli járásörmsterek, mint »rokkant mindenemű népfölkelési szolgálatra is alkalmatlan»-ok, — 1907. február 1-ével az állandó nyugállományba helyezettek.

PÁLYÁZATOK.

Egy rendőri állás Temesvár városnál. Fizetés 720 korona. Természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Hat havi próbaszolgálat. Kérvények Temesvár város rendőrfőkapitányi hivatalához 1907. évi febr. hó 21-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a fumei kir. kormányzósnál. Fizetés 600 korona. Lakpénz 260 kor. Ruháilletmény 100 korona. Magyar, olasz, esetleg horvát és német nyelv szóban és írásban. Franciaul és angolul beszélők előnyben részesülnek. Kérvények a fumei m. kir. kormányzóhoz, 1907. évi február hó 18-ig.

Egy-egy kapusi állás a sepsiszentgyörgyi és a szepesbélai m. kir. dohánygyári igazgatóságnál, áthelyezés esetében más dohánygyári igazgatóságnál. Fizetés 840 korona. Természetbeni lakás. Ruháilletmény 188 kor. Szabályszerű évi fajárandóság. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóságához 1907. évi február hó 28-ig.

Egy-egy hivatalsszolgai állás a pápai, sepsiszentgyörgyi, szepesbélai és temesvári m. kir. dohánygyári igazgatóságnál; áthelyezés esetében más dohánygyári igazgatóságnál. Fizetés 840 korona. Lakpénz 160—200 korona. Ruháilletmény 84 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóságához 1907. évi február hó 28-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a m. kir. kolozsvári I. sz. csendőrkörületi parancsnokságnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Törvényszerű lakpénz vagy természetbeni lakás. Szolgálati pótdíj 168 korona. Természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a m. kir. kolozsvári I. sz. csendőrkörületi parancsnokságához 1907. évi február hó 23-ig.

Egy irtóki állás a nagykanizsai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a nagykanizsai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 24-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a gyöngyösi kir. járásbírósnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 180 korona. Ruháilletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Litograf sokszorosító gép kezelésében jártasak előnyben részesülnek. Kérvények az egri kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi március hó 8-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a kassai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 200 korona. Ruháilletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Könyvmda gép kezelésében való jártasság. Sajátkezűleg írt kérvények a kassai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi március hó 14-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a szatmári szolgabírói hivatalnál (Zemplénm.). Fizetés 600 korona. Lakpénz 160 korona. Ruháilletmény 80 kor. Magyar nyelv szóban és írásban. Sajátkezűleg írt kérvények Zemplén vármegye alispánjához 1907. évi február hó 28-ig.

Egy irtóki állás a győri kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. esetleg természetbeni lakás. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a győri kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 18-ig.

Egy irtóki állás a nyitrai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 kor. Magyar nyelv szóban és írásban, német és tót nyelv bírása. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a nyitrai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 16-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a sátoraljaújhegyi kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 180 korona. Természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Tót nyelv bírása. Kérvények a sátoraljaújhegyi kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 20-ig.

Az oroszárti folyamfelügyelői állás a pozsonyi m. kir. folyammérnöki hivatalnál. Fizetés 800 korona. Lakpénz 100 korona. Irodaatlány 12 korona. Napidíj a kiküldetés minősége szerint 2—4 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Egyszerű fogalmazványok szerkesztéséhez való képesség. Métermérték ismerete. Hajózás- és rajzolásban jártasak előnyben részesülnek. Egy évi próbaidő. Folyamfelügyelői gyakorlati vizsga. Kérvények a pozsonyi m. kir. folyammérnöki hivatalhoz 1907. évi március hó 1-ig.

Egy irtóki állás a gyergyószentmiklósi kir. járásbírósnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények az eszék-szeredai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 15-ig.

Egy utmesteri állás a bicsesei járásban (Trencsén vármegye). Fizetés 1400 korona. Törvényszerű lakpénz. Iroda- és utiatlány. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények Trencsén vármegye főispánjához 1907. évi február hó 15-ig.

Egy hivatalsszolgai állás a keszthelyi kir. adóhivatalnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 180 korona. Ruháilletmény 60 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a zalaegerszegi m. kir. pénzügyigazgatóságához 1907. évi február hó 15-ig.